

Глобални тенденции в развитието на лозаро-винарския сектор

Асистент д-р ПЕТЪР КИРОВСКИ
Институт по аграрна икономика – София
E-mail: pkirovsky@gmail.com

Резюме: Тенденциите в развитието на лозаро-винарския сектор в световен и в частност в Европейски мащаб в последните години се характеризират с подчертана динамика на основните показатели, с които се измерват.

Благоприятните климатични условия за развитие на лозовата култура, в т.н. страни от Новия свят, стремежът и предприетите действия на техните правителства за улесняване и стимулиране на производството в този отрасъл, високото ниво на иновации и максималното използване на достиженията на науката в тази област неизбежно водят до преразпределение на световния износ и неговата структура. Постигнатият, в голяма степен, успешен баланс между качество и цена на виното се явява важен пазарен фактор в промяната на тази структура в посока на увеличение на пазарния дял в световната търговия с вино на страни като – Аржентина, Чили, Австралия, Нова Зеландия и др.

Обратно на това – намалението, и то чувствително, на площите, заети с лозя, спад в производството на грозде и други е характерна черта за повечето лозарски и винени отрасли на страните от Европейския съюз. Това до голяма степен е повлияно от съгласуваната европейска политика в този сектор, дефинирана с регламент ЕО №479/29.04.2008 г., целящ намаляване на свръхпроизводството, повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността в сектора, възвръщане на позициите от 80-те и 90-те години на миналия век.

Налице е тенденция, която през следващите години ще се задълбочи, в резултат на появата на нови страни в глобалния пазар на прясно грозде и вино. Страни като Китай, Индия, Русия представляват сериозно предизвикателство с огромния си потребителски потенциал и ще играят важна роля в бъдещото производство и търговия с грозде и вино.

Ключови думи: обща продукция, обща консумация на вино, стафиди, грозде за прясна консумация

Увод

Основните насоки в развитието на лозаро-винарския сектор през последната година се базират на ефекта от световната икономическа криза. Спадът на производството на грозде в световен мащаб и спадът на потреблението на вино през 2008 и 2009 г. се дължи най-вече на намалението на търговския обем и консумацията от основните страни, внасящи и потребяващи вино. В статията се прави оценка на състоянието на европейското и световното лозарство и винарство. На базата на количеството площи, засадени с лозя, произведеното количество грозде – общо и поотделно, предназначено за прясна консумация и стафиди, произведено и консумирано вино, се акцентира върху тенденциите на световното производство в глобален аспект.

Целта на настоящата статия е да се направи анализ на последните тенденции в развитието на лозаро-винарския отрасъл както за страните от ЕС, така и в света.

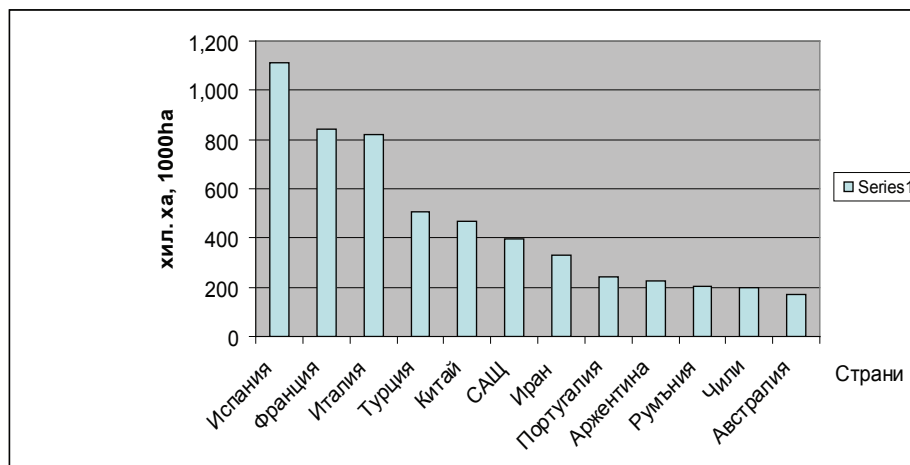
Показатели, които ще се наблюдават и характеризират:

- Площи, заети с лозя в световен мащаб;
- Обща продукция от грозде в млн. т.;
- Грозде за прясна консумация, млн. т.;
- Производство на стафиди;
- Общо производство на вино;
- Обща консумация на вино, млн. хл.

Площи, заети с лозя

В резултат на реализация на предприетата политика на ЕС в лозаро-винарския сектор за доброволно изкореняване на лозови насаждения, през последните години е налице трайна тенденция на намаляване на площите. През 2009 г. в Италия е предприето изкореняване на стари лозови насаждения в размер на 16 000 ха (12 000 ха - получили субсидия), Франция – 12 000 ха (10 000 ха - субсидирани). Най-много са намалели площите в Испания – 52 000 ха. Общо за тази година за ЕС-27 площите с лозя са намалели с около 94 000 ха. Намалението на площите, заети с лозя, е незначително при Португалия (ОИВ отчет 2010, OIV report 2010).

На фиг. 1 и табл. 1 и 2 са представени площите с лозя на водещите страни в света през последните 9 години. В ЕС, и в света като цяло, Испания продължава да заема първото място с 1 113 хил. ха, следвана от Франция с 840 хил. ха, Италия – 818 хил. ха.

Фиг. 1
Fig. 1

Площи, засадени с лозя, на водещи страни
Areas planted in vines of the leading countries

Източник: ОИВ (Международна организация по лозарство и винарство) – отчет 2011 г.

Source: OIV statistics, 2011

При лозята в Китай, Чили, Аржентина се наблюдава тенденция на незначително увеличение, докато в САЩ, Иран, Ю. Африка не се наблюдават различия в размера на площта, заета с лозовата култура (табл. 1). Общо площите, заети с лозя, извън Европа, са с размер от 3 932 млн. ха през 2008 г. и 3 931 млн. ха през 2009 г. Очаква се през 2010 и 2011 г. в Австралия те да намалее с няколко десетки хиляди хектара, което ще бъде прецедент от две десетилетия насам.

Лозовите насаждения в специализираните стопанства в България през 2009 г. са 74 018 ха, като от тях 54 889 ха са отглеждани на нужното ниво, а 6% са лозята, които още не дават плод. През пролетта на 2009 г. новосъздадените лозови насаждения са 700 ха. По прогнозни данни на Изпълнителната агенция по лозарство и винарство (ИАЛВ) за 2010 г. площите, които са заети с лозя и се отглеждат при спазване на нужната технология, са 52 000 ха. Трайна е тенденцията на увеличение на площите с нарушена агротехника. Тези площи от 2001 до 2009 г. нарастват повече от шест пъти (табл. 2).

Намалението на площите в България в последните години не се базира на планирано изкореняване, а се дължи на сваляне от отчет от ИАЛВ на стари, занемарени лозови насаждения, най-често с неподходяща сортова структура и ниско ниво на агротехника. Едва през 2010-2011 г. е отпуснато финансиране за изкореняване на лозя, но

имайки предвид, че мярката изтича през 2011 г., е под съмнение ефектът от нейното приложение в България.

Производство на грозде в световен мащаб

Другият важен показател, характеризиращ развитието на сектора, е количеството произведено грозде. В момента най-големият производител на грозде в света е Италия, следвана през последните години от Китай, Франция, САЩ, Испания и др. Прави впечатление, че страните от ЕС имат трайна тенденция за намаляване на количеството произведено грозде (табл. 3). При Италия се наблюдава намаление с 5 млн. т. - от 86,531 млн. т. през 2001 година на 81,500 млн. т. през 2009 г., при Франция с почти 10 млн. т. спрямо 2001 г. Само Испания запазва и леко увеличава производството си за разглеждания период - 2001-2009 г. Това се обяснява с предприетата и прилагана политика на постепенно доброволно изкореняване на лозови насаждения през последните три години.

Съвсем противоположна тенденция се наблюдава в Китай. Налице е двойно увеличение на произведеното грозде – от 36,78 млн. т. на 72 млн. т., изпреварвайки по този показател всички страни с изключение на Италия. Разбира се тук трябва да се има предвид, че около 70% от това количество е десертно грозде. В страните от Новия свят, Ав-

Таблица 1

Table 1

Динамика на площите с лозя, хил. ха
Dynamic in surface of the leading vineyards, t. ha

Страни/Countries	Години/Years							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Испания/Spain	1202	1207	1200	1180	1174	1169	1165	1113
Франция/France	898	888	889	895	888	867	852	840
Италия/Italy	872	862	849	842	844	847	834	818
Турция/Turkey	570	570	559	555	552	521	518	505
Китай/China	422	453	445	439	450	471	468	470
САЩ/USA	415	415	398	399	399	397	398	398
Иран/Iran	302	315	329	330	330	330	330	330
Португалия/Portugal	249	249	247	248	249	248	246	243
Аржентина/Argentina	208	211	213	219	223	226	226	228
Австралия/Australia	159	157	164	167	169	174	173	173
Ю. Африка/S, Africa	129	132	133	134	133	132	132	132
Румъния/Romania	243	239	222	217	213	209	207	206
Чили/Chile	184	185	189	193	195	196	198	200

Източник: ОИВ, 2010/Source: OIV, 2010

Таблица 2

Table 2

Разпределение на площите, заети с лозя в България, ха
Distribution of areas under vines in Bulgaria, ha

Години Years	Площи заети с лозови насаждения, ха Occupied areas under vines, ha	Неподдържани лозя извън стопанството, ха Unsupported vineyards outside the farm, ha	Общо площи, ха Total areas, ha
2001	146 995	4 190	151 185
2002	129 998	15 200	145 198
2003	103 019	28 050	131 069
2004	95 551	34 029	129 580
2005	94 724	32 118	126 842
2006	85 320	43 537	128 857
2007	97 387	22 954	120 341
2008	88 570	22 246	110 816
2009	74 018	27 416	101 434

Източник: Агροстатистика 2010, МЗХ/Source Agrostatistica 2010, MZH

стралия запазва нивата си на производство, при Аржентина има известно отстъпление, но Чили отбелязва почти 100% ръст в производството. Увеличение на количеството произведено грозде има в Саш, Индия, Южна Африка, Турция, Иран.

В България през 2009 г. общо произведеното грозде е **281 302 т.**, като около **245,4 хил. т.** от него са преработени във вино и други продукти

на гроздова основа, и около **36 хил. т.** са предназначени за консумация в прясно състояние

Производство на грозде за прясна консумация

В световен мащаб около 94-95% от отглежданите лозя се използват за производство на

Таблица 3

Table 3

Динамика на произведеното грозде от водещите страни, млн. т.
Dynamic of grape production of leading countries, mlt.

Страни Countries	Години/Years								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Италия/Italy	86,531	73,939	74,829	86,920	85,536	83,287	73,861	80,570	81,500
Китай/China	36,797	44,795	51,759	56,727	57,944	62,710	66,968	71,000	72,000
САЩ/USA	59,596	66,577	58,873	56,517	70,885	57,573	63,841	67,448	63,766
Франция/France	72,254	68,437	61,285	75,649	67,902	67,769	60,191	57,050	61,800
Испания/Spain	52,717	58,797	72,559	72,909	60,721	64,055	58,654	60,419	55,434
Турция/Turkey	32,500	35,000	30,027	31,955	33,030	34,450	36,128	39,184	39,184
Чили/Chile	16,33	17,72	20,66	19,7	23,19	24,22	24,64	29,50	31,30
Иран/Iran	25,167	27,040	28,000	27,959	29,638	29,000	29,000	29,000	29,000
Аржентина/ Argentina	24,599	22,444	23,015	26,510	28,297	28,809	30,925	28,217	21,816
Ю. Африка/ S. Africa	13,235	15,001	16,415	17,619	16,828	17,574	18,130	17,916	17,000
Индия/India	10,600	12,100	11,500	14,748	15,647	16,496	16,853	16,771	16,800
Австралия/ Australia	15,460	17,539	14,699	20,150	20,265	19,812	15,304	19,568	15,936

Източник: ОИВ, Статистика 2010 г./ Source OIV, Stats report 2010

вино, около 4% - за десертно грозде, и около 1% - за стафиди. Европейският съюз е втори по производство и потребление на десертно грозде, след Китай, където през последните години се наблюдава значително увеличение на площите, средните добиви и произведеното количество. Трябва да се отбележи фактът, че в последните няколко години, в областта на селекцията, Китай ефективно е насочил усилия към получаване на нови по-родовити и по-продуктивни сортове и хибриди десертно грозде, с привлекателен външен вид и ценни вкусови качества. Увеличението на площите в Китай от 2001 до 2009 г. е около 10%, а данните за произведеното грозде показват почти 100% увеличение. Това говори за рязко увеличение на средните добиви от съществуващите и новосъздадените лозови насаждения. Данните за 2009 г. посочват годишно производство в рамките на 48,39 млн. т., което е увеличение с 25% спрямо предходната година (табл. 3).

Крупните производители на десертно грозде в ЕС са Италия (70% от общото производство), Испания (15%), Гърция (7%). Изнесеното грозде от ЕС е незначително. Страните от ЕС-27 се явяват нетни - вносители на десертно грозде на световния пазар. Около 60% от износа на Южна

Америка е предназначен за страните от ЕС. Трети по големина производител на десертно грозде в света е Турция и, ако тя влезе в ЕС, ще се превърне в най-крупния производител на десертно грозде в Европа.

Наблюдава се тенденция на намаление на площите с десертно грозде в ЕС с 30% през последните 10 години (от 1995 до 2005 г.). Основните причини са ниските добиви, високата цена на консумативите и сложният експорт.

Един от основните проблеми на десертното гроздопроизводство в ЕС са сравнително малките размери на фермерските стопанства, непозволяващи внедряване на ефективни технологии за производство. За Гърция средният размер на стопанствата е 0,5 ха, за Сицилия - 3,4 ха, за Валенсия - около 1,5 ха. Много важен елемент и лимитиращ фактор за технологията за производство е липсата на напояване. Производството на десертно грозде е концентрирано в южните региони с топъл и сух климат. Лозята без напояване дават само една трета от добива, който се получава от напояваните площи. Неполивните лозя в Италия са около 20% от площите. Високата стойност на ръчния труд, който е много необходим при производството на десертно грозде, изправя производителите

пред необходимостта от механизирани на производството, но технически неуредици пречат да се постигне съществена механизация. Ниската доходност на бизнеса в сектора е довела до това, че средната възраст на фермерите - производители на грозде, е 50-55 години, а в същото време младите хора не проявяват особено желание да усвоят професията.

Възможности за развитието на сектора десертно грозде в ЕС е в стимулирането на потреблението на грозде в рамките на ЕС, в намирането на нови пазари, в частност Русия, по-ефективна работа на стопанствата, развитие на изследователски центрове, които да разработват нови перспективни сортове.

Консумацията на десертно грозде е свързана с традициите на местното население, а в други - с религията. Мюсюлманските народи не пият вино, но затова пък са любители на хубавите сортове десертно грозде. Според съществуващите данни на първо място по консумация на грозде в прясно състояние са Йордания и Сирия, с по над 40 кг на глава от населението. След тях следват Турция, Гърция, Кипър и други страни от Близкия изток, с по 20-30 кг на глава от населението.

Произведеното десертно грозде в България през 2001 г. е 30 500 тона, като достига през 2008 г. 17 889 тона и през 2009 г. - 17 344 тона, което означава спад с близо 40%. Тези промени са обезпокоителни по няколко причини. България се характеризира като страна с традиции в производството на грозде. Този вид производство осигурява предпоставки за повишаване на заетостта

и намаляване на безработицата в земеделието, от една страна, тъй като то е екстензивно, и от друга - доходът от хектар е много по-висок, в сравнение с полските култури. Това спомага за създаване на повече национален доход.

За съжаление приятен спомен е фактът, че сме били два пъти на първо място в света по изнесено десертно грозде, като последно това е било през 1965 г. Тогава България е разполагала с ефективно стопанисвани 55 000 ха десертни лозя (почти колкото са в момента ефективно отглежданите винени лозя), като половината от полученото производство е било предназначено за външния пазар. През този период средната консумация на глава в страната е била в рамките на 20-25 кг, за да стигне в последните години около 3 кг. Това е показател за драстично понижаване стандарта на живот на българина, тъй като при нисък стандарт намалява консумацията на плодове и зеленчуци и се увеличава консумацията на хляб, а освен това и за нездравословно хранене на българина.

Производство на стафиди

В световен мащаб около 1% от произведеното десертно грозде (преди всичко безсеменно) се преработва в стафиди. В света най-големият производител през последните две години са САЩ (Калифорния) с 304.000 метрични тона през 2010 г., следвани от Турция, Иран, Гърция и др.

В рамките на ЕС се консумират годишно 340,000 метрични тона стафиди, които се внасят основно от Иран, а в същото време в рамките на

Таблица 4

Table 4

Производство на десертно грозде в света през 2009 г., спрямо 2008 г., млн. т. и %
Global production of table grape in 2009/2008, mlt, %

Страни countries	Китай/China	Иран/Iran	Турция/Turkey	Индия/India	Египет/Egypt	Италия/Italy	САЩ/USA	Чили/Chile	Бразилия/Brazil	Узбекистан Uzbekistan	Мароко Morocco	Южна Африка S. Africa
Произведени стафиди, млн. т. Produced raisins, ml.t.	48,39	18,0	17,25	15,94	14,95	13,24	9,13	8,29	6,91	5,08	3,26	2,88
% изменение, change	25,1	-1,44	1,25	13,20	19,3	-0,29	19,43	5,23	0,59	64,38	41,91	-1,57

Източник: ОИВ, 2008 г., 2009 г./Source: OIV, 2008, 2009

Таблица 5

Table 5

Количество произведени стафиди за периода 2001-2010 г. в света, метрични тона
World production of raisins 2001-2010

Страна, Countries	Години/Years									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Турция/Turkey	305	329	338	329	361	376	339	368	260	260
САЩ/USA	380	365	319	251	324	325	330	360	304	304
Иран/Iran	181	196	213	207	210	222	225	225	145	150
Гърция/Greece	88	58	69	82	76	59	53	60	55	52
Чили/Chile	44	49	56	53	63	65	67	69	65	75
Ю. Африка S. Africa	34	42	36.7	39	30	41	44	42	43	45
Узбекистан Uzbekistan	44	34	30	3	46	30	35	32	26	30
Австралия Australia	18,1	25,0	33,8	33,8	33,8	33,8	33,75	33,38	14	15
Сирия/Syria	8,9	13,1	1,07	14	19	16	20	19	15	16

Източник: Селскостопанска статистика на САЩ, 2011 г./Source: USDA statistics, 2011

Таблица 6

Table 6

Производство на вино в млн. хл. в рамките на ЕС, 2009-2010 г., (вкл. сок и мъст)
EU wine production (including juice and musts)

Години Countries	Страни от ЕС/Countries EU										Общо Total
	Германия Germany	Австрия Austria	Гърция Greece	Испания Spain	Франция France	Италия Italy	Португалия Portugal	Унгария Hungary	Румъния Romania	България Bulgaria	
2009	9,139	2,352	3,366	35,166	46,361	47,450	5,868	3,198	6,703	1,397	162,898
2010	7,185	1,737	3,100	33,999	44,963	44,840	6,760	2,500	4,957	1,426	152,913
Разлика Difference	-1,954	-0,615	-0,266	-1,167	-1,398	-2,610	0,892	-698	-1,746	0,29	-9,985

Източник: ОИВ, 2010 г. отчет/OIV 2010 report

ЕС се произвеждат около 100,000 метрични тона стафиди – основно в Гърция, с което ЕС-27 се превръща в нетен вносител на този продукт.

В света годишно се консумират повече от 750 000 метрични тона стафиди, като е налице ежегодна тенденция за повишаване на консумацията на този високоценен в хранително отношение продукт (табл. 5).

Световно производство на вино

Общо производство на вино в рамките на ЕС

Количеството на произведеното вино през 2010 г., подобно на произведеното вино през 2007 и 2008 г., е едно от най-ниските през последните 15 години.

Таблица 7

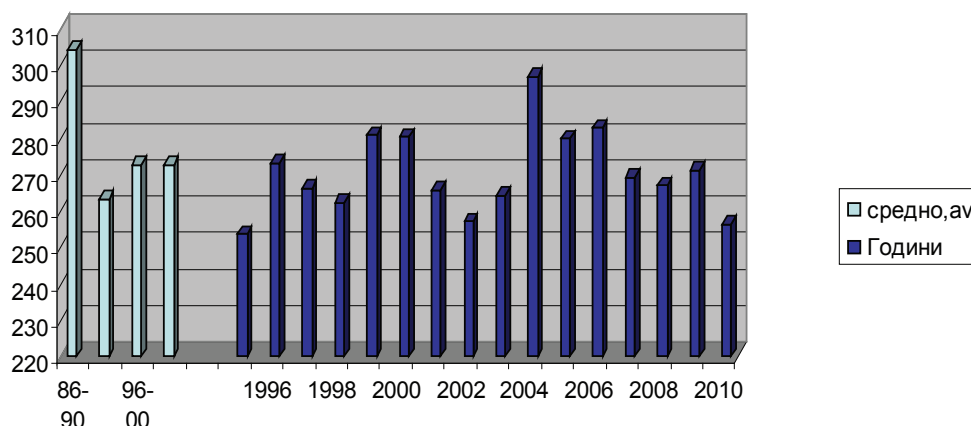
Table 7

Продукция на вино от страни извън ЕС, млн. хектолитра
Wine production of countries outside the EU, ml. hl.

Страни Countries	Години/Years		
	2008	2009	2010 Прогноза/ Forecast
Сащ/USA	19,330	21,960	19,620
Аржентина/Argentina	21,058	15,995	19,731
Чили/Chile	8,683	10,093	8,844
Бразилия/Brazil	3,683	2,720	2,454
Швейцария/Switzerland	1,072	1,112	1,027
Южна Африка/South Africa	10,165	9,986	9,217
Австралия/Australia	12,448	11,710	11,240
Нова Зеландия/New Zealand	2,052	2,050	1,900
Общо/total	72,109	71,766	70,552

Източник: ОИВ, Статистически институт на САЩ
Source: OIV experts, Estimate made from USDA statistics

Фиг. 2
Fig. 2

Динамика на количеството произведени вина в световен мащаб за периода 1986-2010 г., млн. хл.

Evaluation of world production of all types of wine in 1986-2010, mln. hl

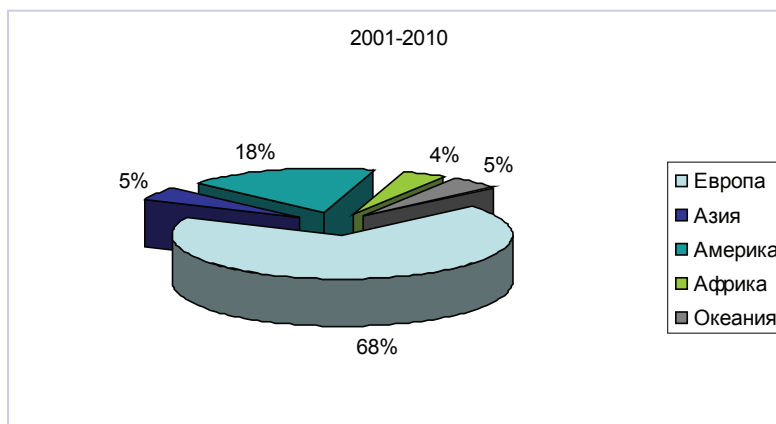
Източник: ОИВ, статистически отчет 2010 г./Source: OIV statistic report 2010

В Европейския съюз е налице намаление с 10 млн. хектолитра на произведените количества спрямо 2009 г. - от 162,9 на 152,9 млн. хл. вино (включително гроздов сок, мъст). В Испания, Франция, Италия, Германия спадът на производството е най-значителен.

Единствено Португалия увеличава производството си в сравнение с предходната година с 0,9 млн. хл. през 2010 г. От новите страни - членки на ЕС единствено в Унгария и Румъния се наблюдава спад в произведеното вино. В България има

леко увеличение в произведените и оставените за съхранение количества (табл. 6).

В Южна Америка – Чили, през 2010 г. са произведени 8,8 млн. хл. при рекордните за тази страна 10 млн. хл. за 2009 г. В Аржентина се наблюдава чувствително увеличение на произведеното количество от 15,99 млн. хл. на 19,7 млн. хл. Това се дължи не на увеличените площи или по-високи добиви, а на малкото съхранение на мъстта през 2010 г. и нейното бързо винифициране.

Структура на световното производство на вино 2001-2010 г.

Structure of world production of wine 2001-2010

Източник: ОИВ, статистически отчет 2010 г./Source: OIV statistic report 2010

Като цяло може да се заключи, че получените резултати при произведеното вино за 2010 г. са в рамките на **256,3 и 263, 7** млн. хл. (94% представителност на данните), което е с 5,5% по-малко от 2009 г. – 271,2 млн. хл. Тези данни са съпоставими с данните от 1998 и 2002 г., когато е отбелязан най-големият спад в произведеното вино, особено в рамките на ЕС (фиг. 2).

Намалението на площите в Европа неизбежно води до намаление на общото световно производство на вино.

В световен мащаб, в периода 1990-2000 г. Европа е далеч по-напред, в сравнение с останалите континенти, по отношение на произведеното количество вино, което представлява 78% от световното производство на вино. На второ място е Америка с 16%. След 2000 г. настъпва промяна в дела на страните, основни производителки. Европа си запазва лидерските позиции, но с намален дял - 68% от общото производство средно за периода. Значително увеличение се наблюдава на произведените количества в Америка – 18%, и особено в Азия – 5%, и в Океания – 5% от общото производство. Имайки предвид факта, че това са данни от сравнително дълъг отчетен период, и макар данните за 2010 г. да са частично неокончателни и прогнозни (94%), може да се твърди, че това е трайна тенденция и тя ще продължи и през следващите години (фиг. 3).

Според последните данни от Доклада за извършения контрол и състоянието на лозаро-винарския сектор - през 2010 г. в България са произведени 992 821 хл. вино, а количеството

произведено вино, реколта 2009, декларирано от регистрираните винопроизводители пред Изпълнителната агенция по лозата и виното, е 1 215 803 хл. Произведеното вино в извънпромишлени условия е 181 593 хектолитра. Общото количество произведено вино (всички типове вина) – реколта 2009 г., е в размер на 1 397 396 хл., а през 2008 г. е било 1 378 937 хл. Ако се сравни количеството на произведеното вино през 2006 г. – 1 712 095 хл., и това през последната 2010 г., се отчита спад с около 90%. Очевидно увеличаващият се брой на нереколтирани лозя (табл. 3), ниското ниво и неефективната агротехника водят до понижаване на количеството на произведеното грозде, а оттам и до намаляване на произведеното вино през последните години. От важно значение е и влиянието, което оказва върху произведените количества влошената възрастова структура на всички лозя в България – около 45% от червените винени сортове са над 30 години и около 50% от белите винени сортове са на същата възраст (Структура на лозята в България, Агростатистика, 2009). Няма как това да не доведе до намаляване на средните добиви от хектар и да не окаже съществено и пряко влияние на икономическата ефективност на лозарските стопанства в България.

Консумация на вино

Потреблението на вино в значителна степен се повлиява от светната криза и намалява през 2008–2009 г. През последните няколко години то

намалява в ЕС с около 750 000 л годишно (-0,65%), а според Европейската комисия излишните количества възлизат на 15 млн. хл. или 8,4% от производството на страните от ЕС-27. Данните за последната 2010 г. сочат обаче известно стабилизиране в потреблението на този продукт при страни, в които наред с производството има и високо потребление на вина.

Например потреблението на Испания се стабилизира за последната година. Великобритания

също запазва и дори увеличава нивото на търсене на този продукт на пазара с 0,5 млн. хл. Като цяло анализът на консумацията на вино показва незначително намаляване на консумацията - от 200 хил. хл. през 2010 г., като стойността достига 119 572 хил. хл. при ниво от 119 798 хил. хл. през 2009 г. Намаление се забелязва при сравнение с 2007 и 2008 г. - съответно 125 7000 и 128 300 хил. хл. вино. Франция продължава да е най-големият консуматор на вино в ЕС-29 - 438 хил. хл.,

Таблица 8

Table 8

Консумация на вино в рамките на ЕС 2009-2010 г., хил. хл

Consumption of wine, EU 2009-2010, thl

Година/Years	Страни, ЕС/Countries, EU														
	Германия/ Ger.	Австрия/Austria	Гърция/Greece	Испания/Spain	Франция/Fr.	Италия/Italy	Португалия/Portugal	Белгия + Люксембург Belg.+Lu	Дания/Denmark	Ирландия/Ird	Холандия/Neth.	Финландия/Finl.	Швеция/Swed.	Обединено кралство UK	ЕС-15/EU-15
2009	20250	2400	3029	11271	29 304	24600	4515	3 108	1 890	684	3 460	597	2 010	12680	119 798
2010	20205	2400	2955	10600	29 438	24500	4447	3 101	1930	710	3470	606	2 010	13200	119 572
Разлика, diff.	-45	0	-74	-671	134	-100	-68	-7	40	26	10	9	0	520	-226

Източник: Експерти на ОИВ/Source: OIV experts

Таблица 9

Table 9

Консумация на вина в някои основни страни потребителки, извън ЕС, млн. хл

Wine consumption in several countries outside the EU ml. hl

Страни Countries	Година/Years		
	2008	2009	Прогноза 2010 г. Forecast 2010
САЩ/USA	27 950	27 250	27 110
Швейцария/Switzerland	2 911	2 885	2900
Аржентина/Argentina	10 677	10 342	9 714
Чили/Chile	2 339	2 605	3 118
Бразилия/Brazil	3 265	3508	3500
Южна Африка/South Africa	3 558	3 384	3467
Австралия/Australia	4 921	5 198	5 325
Нова Зеландия/New Zealand	874	917	905
Общо извън ЕС/Total monitored outside the EU	58 469	58 095	58 073

Източник: Експерти на ОИВ/Source: OIV experts

следвана от Италия – 24 500 хил. хл., и Германия – 20 205 хил. хл. (табл. 8).

В световен мащаб САЩ - втори потребител през 2007 г., потреблението надхвърля 27 млн. хл. Прогнозите са през 2012 и 2013 г. САЩ да изместят от първото място Франция. Очевидно в тази страна, в която традиционно е високото потреблението на бира и на други алкохолни напитки, се води правилна политика по отношение консумацията на вино и е направена успешна кампания за разясняване на ползата от консумация му. Друг потенциален голям пазар на вино е Азия. Очакванията са през 2013 и 2014 г. в Китай да се консумират около 1,38 млрд. бутилки вино. През последните години консумацията на вино в тази страна бележи ежегоден постоянен ръст с 15%. Консумацията в Нова Зеландия поддържа високо ниво през 2010 година (табл. 9).

По данни на НСИ през последните пет години потреблението на вино в България средно на човек е 5,9 литра. Това ниво на консумация е едно от най-ниските в ЕС и говори за изключително свито вътрешно потребление, породено от понижения жизнен стандарт на населението. От друга страна, повишената консумация на високоалкохолни продукти през 2010 г. - 84 891 799 литра, при консумирани 45 978 352 литра през 2009 г., е признак на ниска култура на консумация на българина и недостатъчно познаване на здравословните аспекти от умерената консумация на вино.

Заклучение

Като цяло **площите**, заети с лозя, в световен мащаб през последните няколко години бележат тенденция на намаление. В резултат на провежданата политика на ЕС в лозаро-винарския сектор най-много са намалели площите в рамките на ЕС. Обратно на това, площите в Китай, Чили, Аржентина и отчасти Австралия имат тенденция на увеличение, докато при САЩ и Иран не се наблюдават значими различия в обема на площите, заети с лозова култура.

При **производството на десертно грозде за прясна консумация** в последните години трайно на първо място е Китай, с ежегоден ръст в произведените количества. Това увеличение се дължи преди всичко на повишение на производителността, постигната чрез внедряване на нови високодобивни хибриди и сортове. Произведените количества десертно грозде в ЕС през последните 10 години са намалели с 30%. Високата стойност

на ръчния труд като дял от общите разходи, малкият размер на лозарските стопанства, отглеждащи десертно грозде, сравнително ниската степен на механизация на производството водят до негативни тенденции в този сектор. Най-много стафиди се произвеждат в САЩ и Турция. ЕС е най-големият нетен вносител в света.

Произведеното количество **вино** за последните години в глобален мащаб намалява след 2006 г. В Европа и ЕС през последната 2010 г. са произведени с около 10 млн. хл. по-малко вино, което се отразява и на световното производство. В страните от Новия свят се забелязва запазване на произведените количества през последните 3 години. В глобален мащаб след 2000 г. се забелязва тенденция на намаление на процента произведено вино на традиционните винопроизводителки за сметка на новите страни – Чили, Аржентина, Океания, Азия.

Световната консумация на вино през последната година се стабилизира и възвръща позициите си от предкризисните години. Има сериозни индикации за повишение на консумацията на вино от Китай, Бразилия, Индия, което е сериозно предизвикателство за традиционните страни производителки на вино и предпоставка за заемане на нови пазарни ниши.

В България **състоянието и тенденциите на развитие на лозаро-винарския сектор** сочат продължаващо намаление на площите, заети с лозова култура. Продължава да се увеличава делът на изоставените, неподдържани лозови насаждения. Това рефлектира пряко върху получените добиви и при винените, и при десертните лозя. Неизбежно води до намаляване на количеството на произведените вина.

Перспективите в лозаро-винарския сектор в България са свързани с възстановяване позициите на страната в производството на десертно и винено грозде, повишаване на вътрешното потребление на вино и грозде и увеличение на износа на вино за Европа и света. Страната ни има прекрасни климатични условия, има и създадени сортове и хибриди, които в никакъв случай не отстъпват на чуждестранните. Ясно е, че не можем да възвърнем изцяло позициите си от преди 1990 г., но е възможно чрез правилно съчетаване на европейското и българско законодателство в сектора и прилагането на съвременни иновативни и високоефективни начини за отглеждане на лозовата култура да се спре тенденцията на намаление на площите, заети с лозя, да се повишат средните добиви от единица

площ. През последната година има индикации за увеличение на износа ни на вино в трети страни. Големият потребителски потенциал на руския и азиатския пазар е важна предпоставка, която трябва да стимулира фирмите, изнасящи вино, да потърсят начини за по-активно дистрибутиране и предлагане на българско вино.

ЛИТЕРАТУРА

OIV Report, 2010

Noncitrus Fruits and Nuts, National Agricultural Statistics Service (NASS), USDA, 2011.

МЗХ, отдел "Агростатистика" 2009, 2010, МЗН, Agrostatistika 2009, 2010

НЛБК, ИАЛВ, NLVK, IALV

Global trends in the wine sector

P. KIROVSKY

Institute of Agricultural Economics - Sofia

(Summary)

Developments and trends in wine - growing sector worldwide and in particular in European in recent years have shown strong dynamics of main indicators by which it is measured.

Favorable climatic conditions for vine culture, in the New

World countries, desire and actions of their governments to facilitate and stimulate production in this sector, the high level of innovation and maximize the achievements of science in this area inevitably lead to a redistribution of world exports and its structure. Achieved successful balance between quality and price of the wine market is an important factor in this change of structure in the direction of increase in market share in world trade with countries like wine - Argentina, Chile, Australia, New Zealand and others.

Conversely - and then decrease significantly, the areas under vines, a decline in production of grapes, etc., is characteristic for the most of viticulture and wine industries of the countries comprising the European Union /EU/. This is largely influenced by coherent European policy in this sector, defined by EC Regulation № 479/29.04.2008 aimed at reducing over production, increasing the sustainability and competitiveness of the sector and restore the positions of 80 and 90th of the last century.

There is a trend in the coming years will worsen, resulting in the emergence of new countries into the global market for fresh grapes and wine. Countries like China, India and Russia represent a serious challenge with its huge consumer potential and will play an important role in the future production and marketing of grapes and wine.

Key words: Total production, total consumption of wine, raisins, grapes for fresh consumption

Статията е постъпила в редакцията на 27.VII.2011 г.